

TRYGGINGASTOFNUN
RÍKISINS

Alþingi

Erindi nr. P 128/44

komudagur 11.11.2002

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 11. nóvember 2002

EA/KSG/087/02

Efni: Umsögn um frumvarp til barnalaga, 180. mál.

Vísað er til beiðni Allsherjarnefndar Alþingis, dags. 21. október 2002, um að Tryggingastofnun ríkisins veiti umsögn um ofangreint lagafrumvarp.

Þau ákvæði sem snúa beint að Tryggingastofnun ríkisins eru 59. gr. og 67. gr. Einnig þykir rétt að fjalla um það sem fram kemur í athugasemdum við 56. gr. frumvarpsins.

Í 59. gr. frumvarpsins er ákvæði sem að stofni til er að finna í 12. gr. og 3. mgr. 25. gr. núgildandi barnalaga. Annars vegar er í 1. mgr. 59. gr. um að ræða heimild sýslumanns til að úrskurða meðlag til bráðabirgða á hendur Tryggingastofnun. Í ákvæðinu eru reglur nokkuð skýrari og ítarlegri en nú er og er það vel. Athygli vekur að kveðið er á um að bráðabirgðameðlag sem greitt er sé óafturkræft að því leyti sem ekki tekst að innheimta það hjá hinu meðlagsskylda foreldri skv. úrskurði sýslumanns á hendur því. Fallast verður á það að ekki sé rétt að innheimta þessar greiðslur hjá móður, eins og tíðkaðist til skamms tíma. Aftur á móti er spurning hvort rétt sé að fella þessar greiðslur á Tryggingastofnun ríkisins.

Sérstök athygli er vakin á því að ef ekki tekst að ná til meðlagsskylda foreldrisins er meðlagsmálinu vísað frá sýslumanni, en bráðabirgðaúrskurðurinn heldur engu að síður gildi sínu. Tryggingastofnun er þá meðlagsskyld þar til framfærsluskyldu lýkur við lögræðisaldur barns. Ekki óalgengt að málum sé þannig farið, einkum í þeim tilvikum þegar foreldrar af erlendu bergi brotnir sækja um meðlag. Spyrja má hvort rétt sé að greiða meðlag til bráðabirgða þegar í raun er um varanlega framfærsluskyldu Tryggingastofnunar að ræða. Einnig má spyrja hvort ekki sé rétt að kveða á um það með skýrari hætti ef vilji löggjafans er að fella varanlega framfærsluskyldu á stofnunina í þessum tilvikum. Telja verður þörf á skýrari reglum um þessi tilvik. Í því sambandi má geta þess að Tryggingastofnun hefur tíðkað að greiða meðlag úr landi í ákveðnum tilvikum. Ekki er ljóst um greiðsluskyldu stofnunarinnar skv. 59. gr. frumvarpsins, flytji greiðsluþegi bráðabirgðameðlags af landi brott. Svo nefnd séu dæmi getur og hefur sú staða komið upp að greitt sé meðlag til bráðabirgða til erlendra ríkisborgara sem fluttir eru úr landi. Einnig hafa greiðslur átt sér stað til íslenskra ríkisborgara sem fluttir eru til búsetulands framfærsluskylds foreldris og ætti því að vera mögulegt að leita til yfirvalda þess lands um meðlagsákvörðun á hendur foreldri.

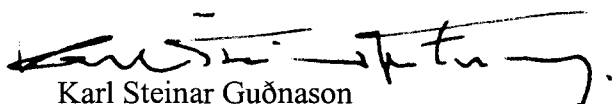
Hins vegar er í 2. mgr. 59. gr. frumvarpsins heimild til að úrskurða að Tryggingastofnun skuli greiða meðlag eða hluta meðlags þegar fyrir liggur erlend meðlagsákvörðun sem er lægri en lágmarksfjárhæð meðlags hér á landi, eða ákvörðun um að ekki skuli greiða meðlag. Í núgildandi lögum er heimild þessi bundin við að skilnaðarleyfi hafi verið gefið út erlendis og að foreldri sem búsett er hér á landi hafi forsjá barns. Telja verður eðlilegt að allir foreldrar sitji við sama borð hvað þessi réttindi varðar, hvort sem þeir hafa verið í hjúskap eða ekki og hvort sem þeir fara einir með forsjá barna sinna eður ei. Tryggingastofnun telur þó rétt að vekja athygli á að þetta ákvæði leiðir til ófyrirsjáanlegs útgjaldaauka fyrir stofnunina, miðað við núverandi aðstæður.

Í 67. gr. frumvarpsins er Tryggingastofnun ríkisins gert skylt að greiða rétthafa greiðslna skv. IV. og IX. kafla, sem á framfærslurétt hér á landi, samkvæmt yfirvaldsákvörðun, innan þeirra marka sem lög um almannatryggingar setja. Í athugasemd við greinina er vísað til þess að ákvæðið sé óbreytt frá núgildandi lögum. Tryggingastofnun telur fyllstu ástæðu til að endurskoða þetta ákvæði. Vísað er til þess um greiðslurétt að rétthafi eigi framfærslurétt hér á landi en ekki liggur fyrir skilgreining á því hvað það hugtak felur í sér, hvenær framfærsluréttur stofnast og hvort og þá hvenær hann fellur niður. Hugtakið má túlka á ýmsa vegu og er þetta orðalag því ekki nægilega vel til þess fallið að skýra hverjir eigi rétt á greiðslum frá Tryggingastofnun og hverjir ekki.

Eðlilegra má telja að einskorða rétt á greiðslum við þá sem eru búsettir hér á landi. Á það er bent að í nágrannalöndum okkar tíðkast almennt ekki að opinberar stofnanir hafi milligöngu um að greiða meðlag úr landi, enda ætti slíkt að vera óþarft, a.m.k. á Norðurlöndunum, þar sem yfirvaldsákvörðun eins ríkis er fullgild í hinum, og veitir rétt til greiðslna í búsetulandinu.

Ástæða þykir til að minnast lítillega á athugasemdir við 56. gr. frumvarpsins. Þar kemur fram að hægt sé að koma á framfæri við Tryggingastofnun ríkisins beiðni um að hún stöðvi meðlagsgreiðslur til forsjármanns ef sýnt er fram á að barn búi ekki hjá viðkomandi og að hann annist þar af leiðandi ekki framfærslu þess. Vegna þessara ummæla vill Tryggingastofnun taka fram að stofnunin annast lögum samkvæmt milligöngu um greiðslur sem hafa verið ákvarðaðar af þar til bæru yfirvaldi. Telur stofnunin að hún ætti í sem fæstum tilvikum að þurfa að taka afstöðu til þess hvort greiðslur sem ákveðnar hafa verið skuli eiga sér stað eða ekki. Eðlilegra er að í tilvikum sem þessum ákveði sýslumaður hvort greiðslur skuli stöðvaðar, og tilkynni Tryggingastofnun þegar við á.

Virðingarfyllt,

Karl Steinar Guðnason
forstjóri